

UNDERVISNINGSTOFFET FOR 5. KLASSE

RUDOLF STEINER-SKOLEN I KVISTGAARD 2008/2009

beskrivende undervisningens indhold, metode, hensigt og faglige mål.

HOVEDFAG:

Hovedfagstimerne vil indeholde :

Historie/gennemgang af de ældste kulturperioder

Regning

Biologi/plantekundskab

Geografi

Formtegning/frihåndsgeometri

Dansk/grammatik

Udarbejdelse af arbejdshefter

Lærerens mundtlige fortællestof

HISTORIE:

Undervisningens indhold:

Den ur-indiske kulturperiode

Den persiske kulturperiode

Den ægyptisk/kaldæiske periode

Den græske kulturperiode

Forskellige gamle kulturers alfabet og skriftform

Mytologiske og historiske beretninger

Hexameteret som versemål

Fremstilling af illustrationer til de forskellige kulturperioder.

Metode:

5. klasses undervisning i historie antager en ny karakter, hvor udviklingen af menneskeheden historie fremstilles i konturer. De gamle kulturperioder skildres: den ur-indiske, den persiske og den ægyptiske. I enkle og anskuelige billeder fremhæves det mest karakteristiske for hver af disse kulturperioder. Endnu engang bliver eleverne præsenteret for nye skabelsesberetninger og verdensbilleder, således som de allerede blev det i 3. klasses fortællinger fra det gamle testamente og 4. klasses beretninger fra den nordiske mytologi.

I 1. klasse lærte eleverne bogstaverne ud fra et billede, i 4. klasse skrev klassen de gamle runer og i 5. klasse skal de stifte bekendtskab med kileskrift,

hieroglyffer og det græske alfabet og der igennem opleve hvor stor en trang mennesker har haft til at nedfælde deres tanker og handlinger i en anderledes, mere varig og synlig form end det talte ord.

På baggrund af de orientalske kulturer træder den græske skønhedsverden frem med de mange myter og det mere historiske stof. Som så ofte når det drejer sig om menneskelige forhold, er der både voldsomme, gribende og tragiske skæbner, men også humoristiske, befriende og underfundige episoder. Vi dvæler længst ved den græske kulturperiode, da netop dette fortællestof giver dem næring til videre udvikling.

I forbindelse med gennemgangen af den græske kulturperiode kommer eleverne til at recitere lidt af Illiaden, med det for eleverne nye versemål: hexameteret, som er en seks-fodet daktylisk versefod. En daktyl er betegnelsen for en rytme med et tungt/betonet første-slag og et let/ubetonet andet- og tredjeslag. Illustrationerne til belysning af de gamle kulturer er en vigtig del af elevernes arbejde. De stærktfarvende, brede bivoksfarver, som eleverne har benyttet i de mindre klasser kan let virke for u håndterbare til fine og sarte illustrationer. Her vil de tynde og lette farveblyanter komme helt til deres ret.

Undervisningens hensigt:

Hensigten med historieundervisningen i 5. klasse er bl.a. at give eleverne basis for sammenligninger af det meget forskelligartede mytologiske stof, legender og andet, som de hører i 5. klasse og som de også har hørt tidligere.

Fortællestoffet er på den måde med til at danne en grundholdning til livet. Et gennemgående træk ved grundfortællingerne fra de forskellige kulturer er, at de fortæller om hvordan verden blev til, hvordan mennesket blev skabt, hvordan ondskaben opstod, hvad der er meningen med livet, - og hvad der kommer bagefter.

Børnene skal også opleve, at selv om mennesket altid har haft de samme grundlæggende behov, har dets liv og tanker formet sig helt anderledes i de forskellige gamle kulturer end i nutiden.

Når børnene i skoletiden møder alle de mange grundfortællinger fra de gamle kulturer og civilisationer møder de kulturens årtusind gamle rødder. At stifte bekendtskab med de forskellige grundlæggende elementer vi møder i de gamle kulturer, kan hjælpe børnene med at opbygge et større kendskab til sig selv og deres muligheder, men også til den verden der omgiver dem. Hvis eleverne opnår en oplevelse af genkendelse – både af sig selv og den omgivende verden – er der opnået meget gennem historieundervisningen.

Med særligt henblik på den græske periode, skal eleverne opleve den ligevægt mellem kunst og tanke, der er så kendetegnende for den græske tid. I 5. klasse genfindes en lignende ligevægt mellem barnealderens lethed og pubertetens tyngde.

Faglige mål:

Eleverne skal i løbet af historieperioden opnå

- kendskab til de vigtigste hovedpunkter i kulturperioderne
- at stifte bekendtskab med gamle skriftformer
- at have fremstillet illustrationer til det gennemgåede stof

REGNING:

Undervisningens indhold:

Regnetimerne indeholder:

Regnestykker med de fire regnearter

Tekststykker, hvori talbehandling med de fire regnearter indgår

Øvning af tabeller

Brøkregning, herunder forkortelse og forlængelse, addition og subtraktion af brøker med forskellig nævner, multiplikation og division af brøker.

Decimalbrøker

Blandede tal

Regning med længdemål, vægtmål og rummål indenfor decimalsystemet.

Metode:

Klassen vil til stadighed øve regnestykker med de fire regnearter, både som egentlige tal-regnestykker, men også som tekstopgaver. Selve regnestoffet er ikke nyt, men stykkerne bruges til at oparbejde en vis regnerutine. Sådanne stykker vil typisk kunne bruges som hjemmeopgaver.

Meget centralt i både 4. og 5. klasse står regning med brøker. Det er et meget omfattende område og klassen har indtil nu lært at forkorte og forlænge brøker, at addere og subtrahere brøker med fælles nævner og i en vis udstrækning også med forskellig nævner. Denne del af brøkregningen skal stadig øves, og som nyt stof kommer multiplikation og division med brøker.

Omregning af brøker til blandede tal (et helt tal og en brøk) og omskrivning af blandet tal til brøk indgår i 5. klasses pensum.

Eleverne kommer til at lære hvorledes decimalbrøker omskrives til brøk

Klassen har tidligere i skoleforløbet hørt om både længder og vægt, nu bliver også rummål tilføjet, og det at benævne målene ved brug af decimaler og ikke kun ved benævnelse af de forskellige enheder som det er blevet gjort tidligere bliver nyt lærestof. Omregning fra en måleenhed til andre måleenheder hører med til dette øvefelt.

Undervisningens hensigt:

Betragtes udviklingen i regnefaget fra første skoleår til nu, ses det tydeligt hvorledes regning og talbehandling er blevet bragt fra en viljesmæssig handlende aktivitet til begreber, der efterhånden har fået mere plads i tænkningen eller den abstrakte forestilling. Nyt regnestof, som skal præsenteres, skal stadig fremlægges på en ikke for abstrakt måde, gerne så eleverne stadig oplever det ”i egne hænder” eller ”på egen krop”, men selve processen fra håndgribeligt fænomen til begreb går hurtigere og enklere nu. Senere i skoleforløbet bliver regnestoffet, matematikken eller algebraen, fremstillet ud fra et rent begrebsmæssigt synspunkt.

Regnefaget har altså den mulighed i sig, at kunne udvikle tænkningen til at kunne optage og bearbejde nye begreber, udvikle en logisk tankegang, bruge erhvervede (regne)færdigheder i nye – muligvis overraskende – sammenhænge og gennem en klarhed i opstilling af regnestykker tydeliggøre sin forståelse for opgaven.

Regning er også et vigtigt led i en opvågning og skærpelse af bevidstheden. Ved at beskæftige sig med et objektive område, som vi rent følelsesmæssigt kan betragte på afstand og med indiskutabel nøgternhed, vil selvbevidstheden forstærkes og evnen til klart at fremstille en sag udvikles.

At det også har en tydelig nytteværdi at kunne beherske regnekundskaber i dagligdagen ligger nok meget åbenlyst.

Faglige mål for 5. klasses regneundervisning:

I slutningen af skoleåret skal eleverne kunne:

regne med alle fire regnearter

regne enkle tekststykker

Brøkgregning, alle fire regnearter indenfor brøker samt forlænge og forkorte brøker

Omskrive decimalbrøker til brøker

Omskrive brøker til blandede tal og vice versa

Beherske de mest benyttede måleenheder (indenfor længde, vægt, volumen) opgivet i decimalsystemet.

PLANTEKUNDSKAB:

Undervisningens indhold:

Beskrivelse/ billede af planten, som forbinder jord og sol

Iagttagelse af planternes og insekternes gensidige afhængighed

Beskrivelse af plantens tre dele: rod, stængel/blad, blomst/frugt
Plantens udviklingsstadier: fra enkel vækstform til fuldt udviklet blomsterplante
Skildringer af forskellige planter og deres særegenheder
Samtale om blomsternes forskellige udtryk og ”følelssprog”

Metode:

Man ser på jordens og solens fælles virke omkring plantens vækst og udfoldelse. Jorden lader planterne vokse i sit moderskød, og plantefrøets rødder forgrener sig og søger forankring i jorden, men så snart bladene kommer op af jorden, strækker og udfolder de sig mod solen.

Insektlivet omkring blomsterne er også vigtig: sommerfugle og bier henter føde, nemlig nektar, fra blomsterne og mange blomster kan ikke danne frø og frugt uden insekternes hjælp. Blomsten og sommerfuglen betragtes nærmere og blomstens udviklingsstadier sammenlignes med sommerfuglens udviklingsstadier.

Lige som i 4. classes dyrekundskabsperiode står mennesket centralt og beskrives sammenlignende med planten hhv. dyret. Ved at sammenligne mennesket med planten og dens opbygning (roden i det kølige jordelement, stængel og blade i et rytmisk virkende område og blomst, frugt og frø som udfolder sig i varme) kan planten overraskende opleves og beskrives som et ”omvendt menneske”, hvor mennesket har det kølige hovedområde, det pulserende og rytmiske hjerte- og lungesystem samt det varme stofskifteområde. Efter at have bragt mennesket i forhold til planten beskrives de enkelte plantegrupper. Plantens udviklingstrin fra de primitive planter, såsom svampe, alger, mos og bregner til de mere højtudviklede planter, f. eks. tulipanen (lilje-familien) og rosen, gennemgås og enkelte planter fra floraens utrolige mangfoldighed præsenteres.

Sammenhængen mellem jordens beskaffenhed, fugtigheden, luftens temperatur, altså de fire elementers indvirkning på hele plantelivet, er en viden, der senere bliver brugt i geografiundervisningen.

Udover en øvelse i at se planteverdenen, er betragtningen af blomsterne også en slags spejlende psykologi. Hver plantevækst har sin stemningsegenart, så faget samtidig kan blive en poetisk måde at lære vort indre sjæleliv at kende.

Undervisningens hensigt:

Eleverne har fra de første skoleår på levende og fantasifuld måde mødt naturen gennem fortællestoffet: blomsternes samtale, stenenes overvejelser, dyrenes leg, stjernernes tanker.....Disse stemninger er blevet inderliggjort på er

måde, som kun sker i barndommen. I plantekundskabsperioden skal disse oplevelser føres videre på en varsom og saglig måde. Planteverdenen er levende, duftende og farverig og indeholder frem for alt forvandlingens element. Perioden kan derfor være en skolings- og udviklingsvej for tanken – den levende tænkning, som er i stand til at følge forvandlinger.

Eleverne skulle gerne bibeholde - eller erhverve - en ærbødighed og respekt for jorden og for de mangfoldige tildragelser i naturen.

Faglige mål:

Ved slutningen af perioden skal eleverne

- have et billede af planten, som del af en større levende helhed i naturen
- kende plantens udviklingstrin: frø – stængel/blad – knop - blomst

GEOGRAFI:

Undervisningens indhold:

Naturgeografisk beskrivelse af landene i Norden (eller blot Skandinavien)
Karakteristisk af de nordiske folkeslag i forbindelse med naturgeografien

Metode:

Geografiperioden følger ofte efter plantekundskabsperioden, når planteverdenens sammenhæng med jorden er beskrevet.

I Norden findes mange forskellige typer landskaber som kan beskrives: Færøernes tempererede kystklima med en lille temperatursvingning gennem årstidernes vekslen i modsætning til Finlands tempererede fastlandsklima, de norske granitklipper, Islands strid mod is og ild, Danmarks løvskove, de store svenske søer, Nordfinlands stort set ubeboede skove, de tusindvis af små og store søer i Finland, de tidligere næsten uigennemtrængelige smålandske skove, Norges utallige fjorde, lavaen på Island, det tyndt befolkede Norge og meget mere.

Elevernes iagttagelserne og eventuelle eksisterende viden samles til et fælles billede, der nedskrives i periodeheftet med illustrationer og i særlig grad korttegninger.

At følge et vandløb fra udspring til munding er en god øvelse, lige som det kan være interessant at følge laksens eller ålens vandring.

Undervisningens hensigt:

En væsentlig opgave ved geografiundervisningen er at bringe barnet i et bevidst forhold til den rumlige verden. Geografiundervisningens eksemplariske opgave er at vække en verdensinteresse i barnet. I løbet af skoletiden får undervisningen en mere verdensomspændende karakter: forskellige fag, såsom flora, geologi, fauna, klima, historie, økologi mm. kan forbindes og beskrives i

forhold til menneskets arbejde og erhvervsforhold. På den måde kan man hjælpe barnet til at gennemskue grundlaget for dagligdagen.

I geografiundervisningen går barnets vej fra det nære og kendte i de første skoleår - hvor man hører små fortællinger eller måske ligefrem samtaler mellem græsset, vinden, stenen, vandet..... , der gerne kan beskrives som besjælede væsner - over den geografiske beskrivelse af den nære omegn. Barnets synsvinkel og periferi udvides til at omfatte Danmark og derefter Norden. Senere i skoleforløbet kommer eleverne med de opdagelsesrejsende hele jorden rundt og kommer i overskolens geografi til at beskæftige sig med hele jorden som organisme,

På den måde spejler geografiundervisningen barnets egen udvikling og situation. De første skoleår er barnet i trygge, nære og kendte omgivelser. Senere opstår en naturlig trang til at udvide horisonten og verden bliver større og mere mangfoldig, men også mere uoverskuelig og muligvis ikke helt så tryk. På et tidspunkt vil det unge menneske føle en trang til at vide om sine indre organer og deres funktioner og sit forhold til omgivelserne. I geografi vil man også i overskolen som nævnt beskæftige sig med jorden som organisme, men også atmosfæren, kontinenternes historie, jordens indre mm.

Faglige mål:

Ved slutningen af perioden skal eleverne kunne

- gøre rede for beliggenhed og benævnelse af større byer, søer, havområder og lignende i Norden
- kunne give en kort karakteristisk af den nordiske naturgeografi.
- trække forbindelse mellem naturgrundlaget til erhvervene.

FORMTEGNING:

Undervisningens indhold:

Frihåndsgeometri

Formøvelser med udgangspunkt i græske figurationer

Formforvandlinger

Metode:

I frihåndsgeometri introduceres de grundlæggende geometriske begreber, og eleverne fremstiller et arbejdshefte indeholdende geometriske former og strukturer tegnet uden brug af passer, lineal mm. Tidligere har eleverne ganske vist tegnet trekantede, cirkler, kvadrater og lignende, men da var det som tegneriske formøvelser. Nu tilføjes benævnelser til de geometriske former og

der lægges stor vægt på den æstetiske udførelse af tegningerne og på at udføre øvelserne med nøjagtighed.

I frihåndsgeometrien skal eleverne forsøge at observere forhold og love, der kommer til syne i den fundamentale geometri.

Der kan for eksempel tegnes to ligesidede trekanter, der ”krydser” hinanden, så der opstår en seksstjerne. Når spidserne af stjernen forbindes opstår et hexagon/ en sekskant. Eleverne kan nu få til opgave at finde ud af hvor stor den nu opståede flade trekant er i forhold til de små trekanter i stjernens spidser. Nogle vil måske umiddelbart komme med et bud ud fra deres sans for proportioner, andre vil søge at komme en besvarelse nærmere ved hjælp af hjælpelinjer i figuren eller andet, der kan bruges som en tydeliggørelse, som nærmer sig et bevis.

Gennem forskellige anskueliggjorte eksempler: ved at klippe, folde, bruge forskellige farver eller andre muligheder anskueliggøres Pythagoras læresætning. I 7. klasse vil mange geometriske love blive bevist og ikke kun blive anskueliggjort som i 5. klasse.

I lighed med så meget andet af det undervisningsstof eleverne præsenteres for i de første mange skoleår, vil også dette stof blive glemt. Som boglig færdighed vil det glemmes, men fordi det er blevet glemt kan det gennemgå en metamorfose og senere af de enkelte børn gennem forvandlingsprocessen komme til live igen og blive optaget som ens eget fra en ny synsvinkel i 7. klasse, hvor de geometriske love som nævnt skal bevises og ikke kun opleves og anskueliggøres. Hvis denne glemselsproces lykkes godt i 5. klasse, vil man i løbet af 7. klasse kunne nå meget geometrisk stof på kort tid.

De græske border og figurer har meget ofte den ind- og udadgående spiral som grundform. Denne grundform kan udvikles på mange forskellige måder, enten som en form, der finder til ro i en afsluttet rund form eller en spiralform med en fortløbende bevægelse.

Også den klassiske meanderbord, som jo netop er den omtalte spiralform, kan bruges i mange variationer: den runde form kan gøres kantet og derefter forsynes med flere og flere bøjninger i spiralen. En sådan øvelse er mægtig god til at udvikle en fornemmelse for proportioner. Meanderborden kan også tegnes som et bånd, der ses fra forskellige sider. Den egenskab, der styrkes ved en sådan øvelse kan eleverne få brug for at benytte sig af i senere klassetrins tegneundervisning og geografiundervisning, hvor man skal forestille sig hvordan eksempelvis skygger falder ved ækvator eller nord/syd for ækvator.

5. klasse er et år i ligevægt, hvilket blandt andet ses i elevernes harmoniske forhold mellem åndedræt og puls, som er 1:4. Tidligere i barndommen og

senere i puberteten er dette forhold ikke helt så ligevægtigt. Den harmoniske ligevægt på dette klassetrin gør det nærliggende at benytte den æstetiske sans til at øve en smukke og harmonisk formede figurer.

Undervisningens hensigt:

Formtegning, som på dette alderstrin har form af frihåndsgeometri, styrker blandt andet elevernes sans for liniebevægelse og rumformer. Disse evner styrkes meget ved frihåndsgeometri, meget anderledes end 6. klasses arbejde med lineal og passer hvor det i højere grad er præcision og omhu, som øves. Gennem øvelser i formtegning/frihåndsgeometri styrkes evnen til at få det visuelle og det motoriske til at arbejde sammen.

Formtegning er et fag, der benyttes specifikt i Steinerskolerne. Dets fundamentale karakteristika er den kunstneriske betydning og indflydelse faget har, til at hjælpe børnene med at imødekomme de krav en moderne tilværelse giver.

Ved formtegning øves barnets sanser, i særlig grad de såkaldte viljessanser: følesansen, livssansen, egenbevægelsessansen og ligevægtssansen. Netop de sanser, der lider mest under en ensidig intellektuel påvirkning.

I formtegning arbejdes der ikke direkte på intellektet, men lader den vokse ud af en viljesaktivitet stammende fra billeddannelsen, som formtegning jo er. Man lader barnet bruge den intelligens, der stammer fra viljen, til at danne en sund realitetssans.

Faglige mål:

Ved skoleårets slutning skal eleverne:

Kunne tegne og benævne de grundlæggende geometriske begreber

Kunne udføre æstetiske formtegninger

DANSK:

Undervisningen indeholder:

Skrivning – i form af afskrift fra tavlen og selvstændigt formulerede tekster

Højtlæsning i klassen

Læsning af tekster som hjemmearbejde

Gennemgang af alle ordklasser

Brug af grammatiske tegn

Diktater

Metode:

Meget af danskundervisningen knyttes til orienteringsfagene: historie, geografi og biologi/plantekundskab, hvor eleverne kommer til at formulere egne beskrivelser og i en vis udstrækning skriver referat af det gennemgåede stof.

Nogle af teksterne til periodeheftet bliver afskrift fra tavlen. Afskrift fra tavlen skal i 5. klasse være korrekt, ved at eleverne selv korrigerer eventuelle skrivefejl ved gennemlæsning af teksten på tavlen og derefter gennemlæsning af deres egen afskrift i heftet.

Elevernes selvstændigt formulerede tekster skal være forståelige, men ikke nødvendigvis med korrekt retskrivning og grammatik.
Eleverne kan gerne få den første erfaring i brevskrivning.

5. klasse kommer til at læse mindre tekster og små bøger både til oplæsning i klassen og læsning som hjemmearbejde, typisk i de ugentlige dansktimer, hvor et mere kontinuerligt øvearbejde kan foregå.

Eleverne kender de tre store ordklasser, i 5. klasse skal alle ordklasser læres.

I 3. klasse blev børnene gennem små vers opmærksomme på de grammatiske tegn, nu skal udråbstegn, spørgsmålstegn, punktum, citationstegn mm. også bruges mere bevidst. Retsskrivning samt en mere korrekt brug af grammatiske tegn øves gennem diktater, men stadig er det vigtigt at eleverne bibeholder en skabende skriveglæde i deres selvstændigt formulerede tekster, og ikke hæmmes ved uafledeligt at fokusere på grammatik og retsskrivning.

Undervisningens hensigt:

I videst mulig udstrækning at erhverve evnen til mundtlig og skriftlig formulering og kommunikation på modersmålet samt oparbejde evnen til i en gruppe eller i dialog at lytte, tale og forstå.

Som egenværdi har grammatikken den kvalitet at den aktiverer refleksionen omkring de lovmæssigheder i sproget, som vi ellers omgås helt naturligt i modersmålet. Gennem grammatikken bliver ordenes egenart og deres spændingsforhold direkte beskrevet. Selvbevidstheden skærpes.
Jegbevidstheden forstærkes.

Faglige mål:

Ved slutningen af skoleåret skal eleverne:

Kunne skrive en korrekt afskrift fra tavlen

Kunne formulere egne tekster

Kunne oplæse en tekst

Kunne forberede og genfortælle en tekst, læst derhjemme

Have et begyndende kendskab til alle ordklasserne

Kunne skrive en forberedt diktat

UDARBEJDELSE AF ARBEJDSHEFTER:

Fra 1. klasse har eleverne selv udformet bøger/hefter ud fra det gennemgåede stof, i de første skoleår med megen hjælp og rådgivning fra læreren. Eleverne skal i 5. klasse selv administrere meget af det faglige stof, men en stor del af opgaven bliver at få indarbejdet som vane at skabe æstetiske og smukt formede hefter, hvor ikke kun teksten og enkelte obligatoriske tegninger præger heftets færdige form. Smukt formede overskrifter, skriftens størrelse, margin og eventuel farvelægning eller anden udsmykning af siderne er områder eleverne bliver opfordret til at ofre en del opmærksomhed.

LÆRERENS FORTÆLLESTOF:

I nogle af skoleårets perioder vil den enkelte periodes faglige indhold danne grundlag for lærerens mundtlige fortællestof, eksempelvis de ældste kulturperioder, plantekundskab og i en vis udstrækning geografi..

Udover det fagligt relaterede fortællestof vil 5. klasse også høre om Kong Arthur og ridderne om det runde bord. Sagnkredsen omkring Kong Arthur er med beskrivelsen af de forskellige personers egenskaber og ridderlige idealer velegnet fortællestof for 5. klasse, blandt andet fordi der antydes en overgang fra - og en blanding af - det mytologiske stof til det mere historiske.

FREMMEDSPROG:

Undervisningens indhold:

Sange

Digte

Læsning af små tekststykker

Fortalte historier

Mundtlig besvarelse af enkle spørgsmål

De tre ordklasser

Bøjning af verber

Præpositioner (forholdsord), sætningsopbygning og kasus (på tysk)

Nye gloser

Enkle diktater

Dialoger og skuespil

Iagttagelse af forskelle mellem dansk, engelsk og tysk

Opgaver til hjemmearbejde

Evt. aktiv og passiv form

Metode:

I 5. klasse vil vi i fremmedsprog synge forskellige sange, både enstemmigt, i kanon og flerstemmigt, da man ofte gennem sange får et mere umiddelbart forhold til sproget.

Vi skal også lære vers udenad, som læres enten gennem en gentagelse af det hørte, eller eventuelt også gennem en trykt tekst. Vi videreudvikler hukommelsen i den rytmiske og flydende strøm, der er i metrisk/rytmisk opbyggede vers, og øver samtidig gennem versets kendte tekst en klar og tydelig udtale. Nogle af versene vil eleverne også skrive ned, for at knytte forbindelse mellem det talte og det skrevne ord.

I læsebøgerne er der enkle prosatekster, som vi vil øve at læse, men hovedvægten vil også i de små læsestykker ligge på det mundtlige arbejde.

Små fortællinger bliver fortalt til klassen, så de lærer at følge en handling uden et skriftligt forlæg.

Eleverne vil så småt begynde at blive introduceret for enkle spørgsmål og svar, som oftest i forbindelse med de små læste eller fortalte historier.

Eleverne er allerede blevet bekendt med de tre store ordklasser: verber, substantiver og adjektiver og kender betegnelserne på både dansk, latin og engelsk/tysk. Dette vil vi repetere og arbejde videre med og samtidig øve verbets bøjning (i 4. klasse er datid, nutid og fremtid introduceret på dansk) og stærkt og svagt bøjede verber. Stærkt bøjede verber på både tysk og engelsk appellerer stærkt til børnenes rytmisk-musikalske sans og er meget velegnede til at pleje skønheden i sproget.

I forbindelse med det første spæde kendskab til præpositioner og kasus på tysk, vil vi stifte bekendtskab med en del grammatiske remser, som i første omgang primært er ”sprogremser”, men på et senere tidspunkt skal bruges mere systematisk og bevidst.

Den grundlæggende grammatik indføres af eleverne i et hefte, så den fremstår med en vis systematik. Dette træder i stedet for færdigtrykte grammatikoversigter.

I de forskellige læsestykker og i det skriftlige arbejde, herunder diktater, vil en mængde nye ord blive præsenteret, så eleverne også her oplever en klar fremgang i tilegnelsen af fremmedsprog.

Diktater, godt forberedt i klassen og hjemme, skal hjælpe eleverne til at kende nogle af de mange stave-”fælder” på engelsk, og den forholdsvis enkle

stavemåde på tysk. At udtale nye og ukendte ord ud fra et skriftligt oplæg samt at stave kan være en fin indgangsvinkel til at betragte forskellen mellem tysk og engelsk.

Små humoristiske dialoger og skuespil – på dette klassetrin i prosaform - er altid velegnet i fremmedsprogsundervisningen. Det er meget givende for eleverne at opleve, hvordan en skriftlig form i en proces omformes til noget mundtligt og levende.

Eleverne opfordres til stadighed til at være opmærksomme på områder i de tre sprog: dansk, engelsk og tysk, hvor der er noget bemærkelsesværdigt, som oftest ved indbyrdes sammenligning af sprogene (f.eks. navneordenes store begyndelsesbogstav på tysk, den noget ulogiske forbindelse mellem stavning og udtale på engelsk, bogstaverne æ, ø og å på dansk mm.)

Lektier, evt. i form af skriftligt hjemmearbejde, bliver en del af undervisningen. Hjemmearbejdet må samtidig betragtes som en hjælp til at udvikle gode, rytmiske arbejdsvaner.

Undervisningens hensigt:

Fremmedsprogsundervisningen har som målsætning at vække interesse for det fremmede sprog og der igennem skabe en positiv attitude for den kultur der er knyttet til det. Derved opnås samtidig et andet perspektiv til ens eget sprog og ens egen kultur. Sprogundervisningen begrænser sig ikke til den rent nyttemæssige værdi. Også oplevelsen af det fremmede sprogs rytme og sprogmelodi, fremmedsprogets sange og poesi og hele det fremmede sprogs egenart giver mulighed for en ny tilgang til forståelse af det alment menneskelige. Samtidig med at eleverne udvikler sproglige færdigheder skulle bevidstheden om verden omkring os gerne øges.

Faglige mål:

Ved slutningen af året skal eleverne i 5. klasse:

Have en klar og sikker udtale af almindeligt kendte ord

Være i stand til at forstå korte kommentarer og beskeder

Kunne læse og forstå enkle tekster svarende til klassetrinnet

Kende de tre ordklasser og finde eksempler herpå i en tekst

Recitere et digt eller fremsige en tekst alene

MUSIK:

Musikfaget indeholder:

Orkestersammenspil

Instrumentalledsagelse til sang

Prima vista

Rytmelære/rytmelæsning
En- og flerstemmig sang
Folkedans
Begyndende hørelære

Metode:

En helt ny disciplin i 5. klasses musikundervisning er det fælles orkesterspil, hvor eleverne for første gang oplever at spille sammen på de forskellige orkesterinstrumenter, eleverne ud fra deres egne ønsker og efter vurdering fra klasselærer, musiklærer og forældre har valgt at dygtiggøre sig på.

Den individuelle udfordring og mulighed for udvikling ved at lære at beherske et musikinstrument er utrolig omfattende. Motorikken skal udvikles, klangfornemmelsen styrkes, tålmodigheden øves, lytteevnen skærpes, vedholdenheden prøves og mange andre egenskaber bliver udviklet under den årelange proces det er, at lære at spille et musikinstrument

Oplevelsen af fællesskab samt opmærksomhed og hensyntagen til de øvrige medspillende kommer tydeligt til udtryk ved sammenspil.

I orkesterspillet oplæres den enkelte barn også i tolerance og forståelse for andre. Man hører og indser de forskellige instrumenters styrker og svagheder: strygerne får ikke entydigt et nyt ”greb” for hver ny tone eller hvert nyt fortegn, de må spille ”høje/lave fingre” og hele tiden lytte sig frem til en nøjagtig intonation, fløjterne arbejder sig ret hurtigt op til et vist niveau, men spiller ikke umiddelbart med så megen vægt og autoritet, messingblæserne kan hurtigt blive stærkt dominerende i lydstyrken og skal oparbejde megen akkuratess og erfaring i læberne, da mange toner spilles med samme greb, men forskellig embouchure (læbestilling), oboerne må arbejde længe og indgående med ansats og klang, og netop hos begyndere er det så tydeligt for alle, hvilke områder der virkelig skal arbejdes med og kultiveres på de forskellige instrumenter.

Men selv om man hører, at en fløjte er sart og svag kan det dog alligevel være vanskeligt at indordne sig, hvis man selv spiller et instrument, der ud fra sin natur er dominerende og kraftigt. Det kan være næsten som at samarbejde med mennesker med et helt andet og til tider noget uforståeligt temperament.

Orkesterstemmerne må indrettes særligt til de enkelte instrumentgrupper og orkesterstemmerne vil typisk være enklere at spille end hvad eleverne er vant til fra klassens fælles blokfløjtespil. Dels grundet de nye og større instrumentale udfordringer, men også fordi der må tages hensyn til de omtalte styrker og især svagheder ved de enkelte instrumenter.

Glæden ved det nye og på mange måder nuancerede og differentierede klangbillede er for mange elever en glædelig oplevelse, der fastholdes og bevares hele skoleåret.

At have en instrumentalstemme til at ledsage en sunget melodi er en ny disciplin, hvor mange af de færdigheder, der er lært gennem sammenspil kommer til udfoldelse.

Eleverne kender til nodelæsning og skal nu opøve denne færdighed og i lighed med al anden læsning dermed opnå en vis rutine. "Prima vista" vil sige, at læse og spille en melodi ud fra et givet nodebillede, uden at have øvet det pågældende musikstykke i forvejen.

Prima vista kan øves i forbindelse med klassens fortsatte blokfløjtespil i hovedfagstimen eller i orkestertimen.

I forbindelse med 4. klasses brøkregning blev der draget spæde paralleller til rytmelæsning. I 5. klasse vil der blive arbejdet mere bevidst på læsning og forståelse af rytme, hovedsagelig nodeværdier og taktarter, både de mere almindeligt kendte: 4/4, 3/4, 6/8 og lignende, men også de såkaldt skæve taktarter, f. eks. 5/8 og 7/8. Skæve taktarter og skiftende taktarter har eleverne, uden at være gjort bevidst om det, både spillet og sunget tidligere, da de lærte ved efterligning i de første skoleår.

Der er blevet sunget meget i de første mange skoleår, og klassen synger både kanons samt 2- og 3-stemmige sangsatser. Den mere umiddelbare sangglæde og ikke mindst den barnlige ublufærdighed i udøvelsen af sang, kan godt aftage noget på dette alderstrin, men da er det vigtigt vedblivende at øve færdigheden at kunne (og turde) synge.

I folkedans øves det sociale element på en glad og fornøjelig måde! Den musikalske sans og bevægelsessansen styrkes og koordineres, og folkedanse fra typisk Grækenland og Serbien har de skæve taktarter, som er så gode at stifte bekendtskab med for børnene på det alderstrin, da de løfter rytmen fra en mere jordbunden karakter.

I solmisation (eftersyngning ved håndtegn) som med jævne mellemrum er blevet øvet de sidste par skoleår læres en god del om musikkens intervaller. I 5. klasse kommer eleverne til at høre de forskellige intervaller og lærer måske at genkende og navngive dem.

Musikundervisningens hensigt:

Det egentlige mål med musikundervisningen er at udvikle og harmonisere sjælekræfterne. Hele følelseslivet får en stor og righoldig verden at leve, udfolde og udtrykke sig i, viljen plejes og styrkes gennem den gentagne og vedholdende øvning på instrumentet, men også fantasi og tanke bliver levendegjort og belivet gennem især det melodiske stof.

Individuelle og sociale evner opøves: den enkelte skal bruge og koordinere mange sanser og samtidig skal hver enkelt ved at lytte og forholde sig til de andre og derved være medvirkende til at der opstår en harmonisk helhed. På den måde skabes og opleves et fællesskab, der ikke er forbundet med tale som benyttet kommunikationsmiddel.

For mange børn er det en fin skoling i tålmodighed og ydmyghed at opleve den langsomme proces, det rent faktisk er at lære en blot delvis beherskelse af et musikinstrument.

Musikkens berigelse af følelserne giver mulighed for oparbejdelse af den æstetiske sans.

Faglige mål:

Ved skoleårets slutning skal eleverne:

Spille en enkel kanon eller flerstemmig sats på sit valgte instrument i sammenspil med det øvrige klasseorkester

Kende og kunne synge et vist repertoire af danske og udenlandske sange, samt under/overstemme eller anden ledsagende stemme til nogle af sangene.

Være i stand til at kunne forholde sig til egen og andres stemme i sammenspil og flerstemmige sungne satser.

Kunne læse noder og enkle rytmer

Være i stand til at spille en prima vista-melodi i fællesskab

Agnete Fredslund, juli 2008

NB: Beskrivelsen indeholder kun de fag jeg selv underviser klassen i.